

Zgodovina rudnika

Prvi zgodovinski podatki o skrilavcih v kraju Na Bili segajo v leto 1860, ko je raziskovalec **Giulio Andrea Pirona** omenil, da je **gospod Barnaba Perissutti** iz kraja Na Bili odkril nahajališče in ga začel skupaj z **gospodom Di Gasperom** iz Tablje leta 1868 izkoriščati.

Izkopani skrilavec so prodajali kot gorivo za **proizvodnjo plina za razsvetljavo**, vendar zaradi visoke vsebnosti pepela in močnega sproščanja hlapov vodikovega sulfida gorivo ni imelo večje uporabne vrednosti.

Tedaj so poskušali težavo rešiti z izdelavo **peči za destilacijo goriva** z namenom pridobivanja ogljikovodikov.

Z izgradnjo obrata leta 1908 so »ribji skrilavci« pridobili pomemben gospodarski pomen.

Prva svetovna vojna je z oktobrom 1917 prekinila tako raziskave kot izkoriščanje.

Povojni čas je bil zaradi naložb in novih tehnik pridobivanja in destilacije skrilavca nedvomno **najbolj aktivno obdobje v zgodovini rudnika**. Na žalost so bili obrati za obdelavo rudnin močno poškodovani. Popravila so se začela šele v

začetku julija 1920, dela v rudniku pa novembra, čeprav je šlo bolj za obnovitvena dela kot za izkopavanje in destilacijo skrilavca. Šele leta 1926 so ponovno začeli z izkoriščanjem in obdelavo, ki sta trajala do leta 1927.

Sledilo je obdobje nedelovanja, ki je bilo posledica številnih prenosov rudarske koncesije na različne družbe in finančnih težav slednjih. Rudnik je bil ponovno odprt junija 1932 in je polno obratoval približno 5 let ter zagotavljal **velike količine goriva, pridobljenega iz ribjih skrilavcev**. Leta 1938 so bila vsa dela prekinjena zaradi težav pri prodaji goriva, pridobljenega iz ribjih skrilavcev, ki ga je prej v celoti odkupovalo **Ministrstvo za finance** in ga uporabljalo kot **sredstvo za denaturacijo alkohola**.

Leta 1940 so se dela ponovno začela, dokončno pa so bila ustavljena **14. novembra 1955**. Tako se je zaključila rudarska dejavnost, ki je trajala manj kot stoletje, vendar je bila za celotno območje pomemben **vir zaposlitve in gibalno družbenega razvoja**.

Skupina rudarjev na fotografiji iz začetka 20. stoletja.

Zgodovina rudnika

Trenutno stanje rudnikov

Med letoma **2001** in **2002** je bilo opravljenih več terenskih ogledov za preverjanje obstoječega stanja Rudnika Resartico.

Ogledi, ki so jih opravili strokovnjaki **Furlanskega prirodoslovnega muzeja** v sodelovanju s **Furlanskim speleološko-hidrološkim društvom**, so bili namenjeni predvsem popisu lokacij številnih obstoječih rogov, pa tudi drugih bližnjih rudarskih objektov (na primer ob potoku Rio Serai) in drugih izdankov organskih laminativ na podlagi zbranih starih zemljevidov.

Takoj je bilo jasno, da so rovi **nevarni**, velika večina vhodov in notranjih odsekov je namreč **podrta**. Prostori, ki so še dostopni, so večinoma brez kakršne koli opore ali

varnostnih elementov, razen v nekaterih delih, kjer je še ohranjena lesena konstrukcija (ki je običajno preperela).

Trenutno je za izkušenega jamarja **razmeroma varno dostopnih le prvih 200 metrov rogov** v zgornjem delu rudnika.

Zahvaljujoč varnostnim ukrepom, ki jih je izvedel Naravni park Julijsko predgorje, je **povezovalni rov**, ki vodi iz rudarskega naselja do struge potoka Rio Resartico, odprt za javnost in dostopen za ogled v poletnem času.

Fotografije notranjosti rudniških rogov iz leta 2002.

1868 / 1955

1860		Giulio Andrea Pirona poroča, da je Barnaba Perissutti v bližini kraja Na Bili odkril bituminozne skrilavce.
1868		Perissutti in Di Gaspero iz Tablje začneta z izkoriščanjem nahajališča. V letih, ki sledijo, pravica za izkoriščanje nahajališča preide na italijanska in tuja podjetja, ki vlagajo v raziskave in infrastrukturo.
1906		Družba <i>Società Veneta delle Miniere</i> prejme pismo s koncesijskim aktom, podpisanim v imenu njegovega veličanstva Viktorja Emanuela III., kralja Italije.
1908		Izgradnja peči za destilacijo goriva.
1911		Družba <i>Società Veneta delle Miniere</i> vloži zahtevo za izdajo dovoljenja za raziskave pri nadzornem organu Rudarskega urada zaradi domnevnega naftnega nahajališča.
1912		Prodaja rudnika Osvaldu Mazzoliniju, Italu Valentiju in Francescu Dormischu za 42.000 italijanskih lir.
1915		Družba za proizvodnjo bituminoznih olj <i>Società per la Produzione di Oli Bituminosi Resiutta</i> obvesti Rudarski urad, da rudnik obratuje.
1917		Izkoriščanje je prekinjeno zaradi vojne, žičnica je poškodovana, nekateri stroji pa uničeni.
1920		Začnejo se popravila obrata.
1925		Rudnik preide v last francosko-italijanske rudarske družbe <i>Compagnie Minière Franco-Italienne</i> iz Marseilla.

1926 - 1927	Znova se začne predelava in izkoriščanje skrilavcev.
1927 - 1932	Obdobje nedelovanja, rudarsko pravico za izkoriščanje si podajajo različne družbe.
1932 - 1938	Rudnik znova odpre italijanska družba Studi Minerari (SISM).
1934	Rudarski urad opravi enega izmed številnih inšpekcijskih pregledov.
1938	Zaradi težav pri prodaji goriva, pridobljenega iz ribjih skrilavcev, ki ga je prej odkupovalo Ministrstvo za finance, pride do občutnega zmanjšanja dejavnosti.
1940	Obrat znova prične obratovati.
1942	Rudnik poveča obseg dejavnosti zaradi politike ekonomske avtarkije. Predelujejo destilirano olje in dragocenejšje izdelke z višjo prodajno vrednostjo.
1943	Z izjemo upravnega poslopja družbe, rudnik ne deluje. Vojna je ustavila proizvodni proces.
1955	Dokončno prenehanje dejavnosti. Rudarstvo se je zaključilo.
2000	Odprtje gorske koče Resartico.
2001 - 2002	Izvajajo se terenski ogledi z namenom prepoznave in kartiranja rogov ter izdankov organskih laminatov.
2002	Odprtje razstave o Rudniku Resartico.
2008	Otvoritev vstopnega rova v rudnik.